

Sebastian Chudak

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
<https://orcid.org/0000-0003-3026-9388>
s.chudak@amu.edu.pl

Tina Welke/Renate Faistauer (red.)

*Eintauchen in andere Welten. Vielfalt ästhetischer Texte
im Kontext Deutsch als Fremdsprache
und deutsch als Zweitsprache*

Wien: Praesens Verlag, 2019, 303 s.

Keywords: didactics of German as a foreign language, film, culture

Słowa kluczowe: dydaktyka języka niemieckiego jako obcego, film, kultura

Wykorzystanie mediów w procesie uczenia się i nauczania języków obcych, szczególnie zaś możliwości rozwijania receptywnych i produktywnych sprawności językowych uczniów, ich kompetencji medialnej oraz wiedzy na temat szeroko pojętej kultury obcych krajów zajmuje w ostatnich latach znaczące miejsce w dyskursie glottodydaktycznym. Świadczy o tym m.in. to, że wspomina się o nich w dokumentach takich jak np. *Europejski system opisu kształcenia językowego* (Europarat, 2001, 2018), czy też w aktualnych programach nauczania języków obcych, w których podkreśla się potrzebę edukacji medialnej, tj. przygotowania uczniów do świadomego i krytycznego odbioru przekazów medialnych, czy też do samodzielnego posługiwania się mediami w komunikacji. Wydaje się jednak, że niewiele uwagi poświęca się przy tym analizie tekstów medialnych w kategoriach estetycznych. Publikacje na ten temat są niestety nadal stosunkowo rzadkie (zob. Bernstein, Lerchner (red.), 2014). Na łamach „Neofilologa” w ostatnich dwudziestu latach nie był on podejmowany

w ogóle. Tom *Eintauchen in andere Welten* stanowi więc cenny wkład do dyskusji nad tym wątkiem.

Po monografiach *Lust auf Film heißt Lust auf Lernen* (2010) i *Film im DaF-/DaZ-Unterricht* (2015), które zawierały teksty będące pokłosiem obrad w sekcjach 'Film' na 14 i 15 międzynarodowym kongresie nauczycieli języka niemieckiego (*Internationale Deutschlehrertagung* (IDT)) w Jenie/Weimarze (2009) i w Bolzano (2013), ta najnowsza publikacja tandemu redaktorskiego T. Welke i R. Faistauer podejmuje ponownie wątek pracy z filmem w kontekście nauczania i uczenia się języka niemieckiego jako języka obcego i drugiego. Zainteresowanie nim trwa niezmiennie od publikacji pod koniec lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku pracy I. Schwertdfeger pt. *Sehen und verstehen. Arbeit mit Filmen im Unterricht Deutsch als Fremdsprache* (1989). Od tego czasu opublikowano szereg opracowań poświęconych temu tematowi i pogłębiających refleksję o potencjale dydaktycznym medium jakim jest film (zob. np. Hildebrand, 2006; Abraham, 2009; Leitzke-Ungerer, (red.) 2009; Hieronimus, (red.) 2014). W przypadku omawianej tu publikacji, wątek filmu jest nadal silnie wyeksponowany. Punkt ciężkości jest jednak nieco inny. Autorzy zebranych tu trzynastu tekstów skupiają bowiem swoją uwagę na estetyce obrazu filmowego, intermedialności czy też pogłębianiu refleksji osób uczących się na temat kultury krajów, których języków się uczą. Podkreśla się tu ogromną wartość różnego rodzaju tekstów kultury – prezentowanych uczniom, przez nich analizowanych, a także samodzielnie przez nich tworzonych, są one bowiem materiałami autentycznymi i stanowią swego rodzaju okno, przez które osoby uczące się mogą zajrzeć do obcego im świata i poznać także to, co w szeroko stosowanych podręcznikach do nauki języków obcych jest z różnych powodów pomijane. Wskazuje się również, że teksty kultury mają szczególnie duży potencjał. Stymulują one uczniów do wypowiedzi na poruszane w nich tematy, do dzielenia się swoimi subiektywnymi przemyśleniami, odkryciami i interpretacjami (a nie tylko odgrywania narzuconych im przez podręcznikowe ćwiczenia ról). Pobudzają ich do refleksji dotyczącej tego, jak dany materiał na nich oddziałuje, jak go przetwarzają i co wpływa na jego zrozumienie czy też wspomnianą już interpretację. Wszystko to wpływa pozytywnie na rozwój cech, postaw i zachowań, które uważane są za części składowe interkulturowej kompetencji komunikacyjnej (zob. Wilczyńska, Mackiewicz, Krajka, 2019: 587-594). Przyczynia się ponadto do rozwoju ich kompetencji dyskursywnej, czyli m.in. umiejętności rozpoznawania i odtwarzania argumentacji w aktualnych dyskursach społecznych, odnoszenia się do nich (zob. np. Pędzisz, 2013: 146-148).

Autorzy tekstów zawartych w tomie przedstawiają swoje przemyślenia teoretyczne. Ich artykuły obfitują także w liczne propozycje rozwiązań dających się bez trudu zastosować w praktyce nauczania języka niemieckiego jako

języka obcego (DaF) i jako języka drugiego (DaZ) lub stać się inspiracją dla osób uczących innych języków. I tak np. C. Badstübner-Kizik zwraca uwagę na swoisty chaos związany z użyciem w kontekście dydaktycznym pojęć *media*, *kompetencja medialna*. Autorka pisze o zagadnieniach takich jak intertekstualność, multimodalność, inter-, trans-, multi- oraz hipermedialność; dzieli się swoimi przemyśleniami na temat ich znaczenia w kontekście dydaktyki języków obcych. Na przykładzie serialu *Babylon Berlin* (2017 i nn.), powieści, na bazie której powstał, i powiązanego z nim bogatego pakietu mediów omawia następnie możliwości rozwijania wspomnianych wyżej kompetencji u osób uczących się. W pozostałych tekstach pojawiają się wątki dyskursu społecznego i medialnego dotyczące wybranych tematów (M. Dobstadt analizuje przykład udziału niemieckiej armii w wojnie w Afganistanie; Ch. Arendt skupia się na zagadnieniu tożsamości kulturowej i na stereotypach dotyczących migrantów w Niemczech), a także możliwości rozwijania w tym kontekście takich cech uczniów, jak refleksyjność, kreatywność, myślenie krytyczne, wrażliwość estetyczna, oraz umiejętności analizowania filmów i innych powiązanych z nimi tekstów. Wątek intermedialności przewija się w większości artykułów. T. Welke, na przykład, opisuje związki między wybranym przez siebie filmem a materiałami reklamowymi, ogłoszeniami, ulotkami, wskazując na to, jak praca z nimi może sprzyjać przesunięciu uwagi uczących i uczących się z kwestii stricte językowych na estetyczne. Uwaga pozostałych autorów skupia się na szeroko pojętych tekstach, tj. na komiksach nawiązujących swoją formą do filmów (w tym na powieści graficznej – zob. B. Kovar), na korespondujących z filmami tekstach literackich (zob. D.H. Schmitz) i użytkowych, np. listach (zob. T. Heinrich) i na scenariuszach filmowych (zob. I. Kopitar). Omawiane są tu także formy pracy czy też wyrazu artystycznego, m.in. slam poetycki (zob. J.G. Lughofer i S. Redlinger), inscenizacje teatralne (zob. D. Miladinović), drama (zob. B. Blahak) lub pisanie kreatywne (zob. H. Schlingmann), sprzyjające rozwojowi różnego rodzaju kompetencji osób uczących się języków obcych.

Tom pod redakcją T. Welke i R. Faistauer jest niewątpliwie cennym przyczynkiem do dyskusji na temat mediów, tekstów i dyskursów. Autorzy zebranych w nim artykułów dowodzą, jak istotne jest proponowanie na zajęciach zróżnicowanych treści, które są nie tylko materiałem do ćwiczenia wybranych sprawności językowych czy utrwalania podsystemów języka, lecz także motywują uczących się do poszukiwania informacji, badania różnego rodzaju zjawisk kulturowych, dociekania ich przyczyn, znaczeń i skutków oraz aktywnego włączania się w dyskursy społeczne, których są częścią.

BIBLIOGRAFIA

- Abraham U. (2009), *Filme im Deutschunterricht*. Seelze-Velber: Kallmeyer.
- Bernstein N., Lerchner Ch. (red.) (2014), *Ästhetisches Lernen im DaF-/DaZ-Unterricht. Literatur – Theater – Bildende Kunst – Musik – Film*. Göttingen: Universitätsverlag.
- Europarat (2001), *Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen*. Berlin u.a.: Langenscheidt.
- Europarat (2018), *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Companion volume with New Descriptors*. Strasbourg: Council of Europe. Online unter: <https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989> (Abgerufen am 30.01.2020).
- Hieronimus M. (red.) (2014), *Visuelle Medien im DaF-Unterricht*. Göttingen: Universitätsverlag.
- Hildebrand J. (2006), *Film: Ratgeber für Lehrer*. Köln: Aulis Verlag Deubner.
- Leitzke-Ungerer E. (red.) (2009), *Film, im Fremdsprachenunterricht: Literarische Stoffe, interkulturelle Ziele, mediale Wirkung*. Stuttgart: ibidem-Verlag.
- Pędzisz J. (2013), *Rozwój kompetencji dyskursywnej: Ewaluacja efektów jej kształcenia*. „Neofilolog”, nr 40/1, s. 145-156.
- Schwertdfeger I. (1989), *Sehen und verstehen. Arbeit mit Filmen im Unterricht Deutsch als Fremdsprache*. Berlin und München: Langenscheidt.
- Tina W., Faistauer R. (red.) (2010), *Der Einsatz des Mediums Film im Unterricht Deutsch als Fremdsprache*. Wien: Praesens Verlag.
- Tina W., Faistauer R. (red.) (2015), *Film im DaF/DaZ-Unterricht. Beiträge der XV. IDT Bozen*. Wien: Praesens Verlag.
- Wilczyńska W., Mackiewicz M., Krajka J. (2019), *Komunikacja interkulturowa. Wprowadzenie*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Received: 31.12.2019

Revised: 20.03.2021